

แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนานักเรียน
อย่างเป็นองค์รวม

Guidelines for Early Childhood Education Curriculum Management in
Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1
Based on the Holistic Student Development Approach

ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู, กวิน บุญประโคน, นัจรีภรณ์ ทุมสงคราม, และนันทพร กองเวช
Chatwilai Surinchopoo, Kawin Boonprakorn, Nutjareeporn Thumsongkram and
Nantaporn Kongphuwatch

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Program of Educational Administration, Faculty of Education, Loei Rajabhat University

E-mail¹ : chatwilitukta@gmail.com

Date Received : 23 March 2025

Date Revised : 22 August 2025

Date Accepted : 26 August 2025

Date Published online : 26 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม และ (2) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารหลักสูตรในบริบทดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครูปฐมวัย รวม 113 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบข้อมูล แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.906 และแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.916 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการวิจัย

¹ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านประสิทธิภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านปัจจัยการบริหารหลักสูตรมีความสำคัญสูงสุด (2) แนวปฏิบัติที่ดีพบว่าผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การบริหาร การวางแผนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การติดตามประเมินผล และการพัฒนาบุคลากร (3) แนวทางการบริหารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบหลัก ซึ่งผ่านการตรวจสอบว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด สามารถสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล

คำสำคัญ : การบริหารหลักสูตร, การศึกษาปฐมวัย, การพัฒนาผู้เรียน, การบริหารการศึกษา

Abstract

This research employed a Research and Development (R&D) methodology with the objectives of (1) studying the current and desired conditions of early childhood education curriculum management in schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, based on the holistic child development concept, and (2) identifying best practices for curriculum management in this context. The sample consisted of 113 participants—school administrators, deputy administrators, and early childhood teachers—selected through stratified random sampling followed by simple random sampling. Research instruments included content analysis forms, questionnaires, structured interviews, focus group discussion records, and validation checklists. The questionnaires showed a reliability coefficient (Cronbach's Alpha) of 0.906, and the structured interview had a reliability coefficient of 0.916. Data were analyzed using mean, standard deviation, content analysis, and inductive analysis. The results showed that: (1) The current condition of curriculum management was at a moderate level, with the effectiveness of child development rated highest. The desired condition was at the highest level overall, with curriculum management factors deemed most critical. (2) Best practices indicated that administrators and teachers collaboratively implemented a five-step process: administration, planning and development, instructional management, monitoring and evaluation, and personnel development. (3) The developed curriculum management guidelines consisted of five key components, which were evaluated as highly accurate, appropriate, and feasible. These guidelines support holistic child development across physical, emotional, social, and cognitive domains.

Keywords: Curriculum Management, Early Childhood Education, Child Development, Educational Administration

บทนำ

การศึกษาในระดับปฐมวัยนับเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้านอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา องค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2021) และ Shonkoff and Phillips (2020) ต่างชี้ให้เห็นว่าช่วงวัยปฐมวัยเป็น “หน้าต่างแห่งโอกาส” ของการพัฒนาสมอง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเรียนรู้ การเข้าสังคม และคุณภาพชีวิตของเด็กในอนาคต การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจึงต้องได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และเน้นพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมผ่านการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับบริบทของเด็ก

แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง เช่น การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่เน้นการเรียนรู้ตามบริบทท้องถิ่น และการบูรณาการประสบการณ์อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย แต่ในระดับปฏิบัติการ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ยังคงประสบปัญหาเชิงโครงสร้างและกระบวนการ อาทิ การบริหารหลักสูตรที่ขาดแนวทางที่ชัดเจนเป็นระบบ และไม่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม ส่งผลให้คุณภาพของพัฒนาการเด็กมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียน ขาดความสม่ำเสมอในการจัดการเรียนรู้ การติดตามผลลัพธ์ และการพัฒนาครู (ขวัญหญิง ศรีบ้านคลอง และนิคม นาคอ้าย, 2566) ข้อมูลจากรายงานผลสัมฤทธิ์ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยในจังหวัดเลย ยังชี้ให้เห็นว่าเด็กในบางพื้นที่มีระดับพัฒนาการต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดการสนับสนุนเชิงระบบด้านหลักสูตร การพัฒนาครู และแนวทางการประเมินผลที่เชื่อมโยงกับบริบท และศักยภาพของเด็กอย่างแท้จริง ช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญในระดับเขตพื้นที่ คือ การขาดแนวทางการบริหารหลักสูตรที่สามารถบูรณาการแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมได้อย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ได้จริงในระดับสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนมากยังไม่มีเครื่องมือหรือกรอบแนวทางที่ชัดเจนในการวางแผน กำกับ ติดตาม และพัฒนาหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาเด็กในทุกมิติ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย, 2566)

จากสถานการณ์ดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการพัฒนา “**แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม**” ที่มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนานโยบายระดับเขตพื้นที่ ตลอดจนเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในระดับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จริง ผู้วิจัยมุ่งหวังว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ให้มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับแนวคิดองค์รวม และสามารถขยายผลเป็นต้นแบบในระดับเขตพื้นที่อื่นหรือระดับชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวความคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวความคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หมายถึง กระบวนการวางแผน พัฒนา ดำเนินการ และ ประเมินผลหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยสอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและต่อเนื่อง

2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดสำหรับเด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี โดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กตามศักยภาพ ความสนใจ และความต้องการของแต่ละบุคคลโดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาตามวัยและบริบทของสังคม

3. แนวทางการบริหารหลักสูตร หมายถึง กรอบแนวคิด หลักการ และกระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ครอบคลุมถึงการวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศ ติดตาม และการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม 2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม 3) กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม 4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ 5) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิผล การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพตามแนวความคิดพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม

4. การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตและเรียนรู้ อย่างสมดุลในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ผ่านการเล่น และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย ทั้งนี้เพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้สามารถปรับตัว และเติบโตได้อย่าง มีคุณภาพ

5. สภาพปัจจุบันของการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานการณ์หรือแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในการบริหาร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งครอบคลุม ทั้งด้านโครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตร หมายถึง สภาวะหรือรูปแบบของการบริหารหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ตามแนวทางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม และสามารถเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ

7. แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) หมายถึง รูปแบบหรือกระบวนการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยอ้างอิงจากผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยดีเด่นระดับประเทศ โรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยคุณภาพ หรือโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ และเป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ โดยเฉพาะประเด็นการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับคุณภาพดีขึ้นไป ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลเลย ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยดีเด่นระดับประเทศ และมีหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมสร้างสรรค์ 2) โรงเรียนบ้านศรีฐาน ได้รับรางวัลการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยดีเด่น และมีโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม และ 3) โรงเรียนบ้านขอนแก่นเป็นโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง และได้รับรางวัลสถานศึกษาปฐมวัยคุณภาพดีเด่นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 หมายถึง สถานศึกษาในระดับปฐมวัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายและมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

1. แนวคิดการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

การบริหารหลักสูตรในระดับปฐมวัยหมายถึงกระบวนการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม และ ประเมินผลหลักสูตร โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กอย่างสมดุลในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ของกระทรวงศึกษาธิการเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การปฏิบัติจริง และความเหมาะสมตามวัย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการวางระบบ การกำกับติดตาม และการพัฒนาครูให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การบริหารหลักสูตรในระดับสถานศึกษายังขาดแบบแผนที่เป็นระบบ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีบริบทเฉพาะ เช่น ขนาดเล็กหรือชนบท ซึ่งมักมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร (ทิตนา แคมมณี, 2564)

2. แนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Child Development)

แนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมเน้นให้เด็กเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล (Shonkoff & Phillips, 2020) โดยอิงตามทฤษฎีพัฒนาการของ Bronfenbrenner (1979) และแนวทางของ Center on the Developing Child at Harvard University (2011) ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ OECD (2020) ได้เสนอให้การออกแบบหลักสูตรปฐมวัยควรบูรณาการระหว่างการส่งเสริมสมรรถนะพื้นฐานและทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับประเทศฟินแลนด์ที่ใช้แนวทาง play-based and phenomenon learning ซึ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมและอิงบริบทท้องถิ่น

3. แนวทาง Best Practices ในการบริหารหลักสูตร

Best Practices ในการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องประกอบด้วย 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และ 4) การใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงหลักสูตร (Raikes, 2021; Murungi, 2021) งานศึกษาภายในประเทศยังไม่ได้นำหลักการเหล่านี้มาออกแบบเป็นกรอบการบริหารที่เป็นระบบในระดับเขตพื้นที่ เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ยังคงขาดเครื่องมือ หรือแบบจำลองการบริหารหลักสูตรที่สามารถใช้ได้จริง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในบริบทโรงเรียนระดับเขตพื้นที่ สะท้อนให้เห็นแนวโน้มสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การใช้ข้อมูลประเมินเพื่อวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการปรับหลักสูตรตามบริบท ดังนี้

1. ขวัญหญิง ศรีบ้านคลอง และนิคม นาคอ้าย (2566) ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรในโรงเรียนปฐมวัย ที่มีผลสัมฤทธิ์สูง พบว่าโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมีลักษณะเด่นคือ “การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง” ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมถึง “การใช้ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการเด็ก” มาวางแผนพัฒนาการเรียนรู้แบบรายบุคคล ซึ่งช่วยให้การจัดประสบการณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของเด็กแต่ละคน ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมและต่อเนื่อง

2. รายงานของ OECD (2020) เสนอแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยโดยเน้นความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้าง “ระบบการพัฒนาระบบองค์รวม” ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก โดยเสนอให้การบริหารหลักสูตรไม่ควรอยู่ในบริบทของโรงเรียนอย่างเดียว แต่ควรเป็นระบบที่เปิดกว้าง มีการสื่อสารกับครอบครัว และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ

3. Johnson and Kim (2020) ได้พัฒนา “Core Curriculum for Early Childhood Education and Care” ที่มีลักษณะโดดเด่นคือ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสร้างหลักสูตรย่อย หรือหลักสูตรท้องถิ่นตามบริบทของตนเอง โดยใช้เป้าหมายหลักสูตรชาติเป็นกรอบ และให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้แบบ

play-based learning ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก การกระจายอำนาจเช่นนี้ช่วยให้การบริหารหลักสูตรมีความยืดหยุ่น และเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4. ในประเทศสหรัฐอเมริกา โครงการ Head Start ได้พัฒนาเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้รายบุคคล หรือ Individualized Learning Plans (ILPs) ซึ่งเป็นการบริหารหลักสูตรแบบเฉพาะเจาะจงโดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตและประเมินเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) แนวทางนี้เน้นการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับการพัฒนาและความหลากหลายของเด็ก

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงองค์ประกอบของแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมได้ 4 ประการ ได้แก่

4.1) การพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมครูให้มีสมรรถนะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาเด็ก เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

4.2) การบริหารโดยใช้ข้อมูลและการประเมิน หมายถึงกระบวนการนำข้อมูลจากการประเมินผลพัฒนาเด็กมาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้แผนพัฒนารายบุคคล (Individual Learning Plan: ILP) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะรายบุคคล

4.3) การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับบริบทของเด็ก มุ่งเน้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยยึดพัฒนาเด็กเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และทุนทางสังคมในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและตอบสนองต่อชีวิตจริงของเด็ก

4.4) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน สะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากร กิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาขนาดเล็ก เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ยังพบ “ช่องว่างขององค์ความรู้” ที่สำคัญ ดังนี้

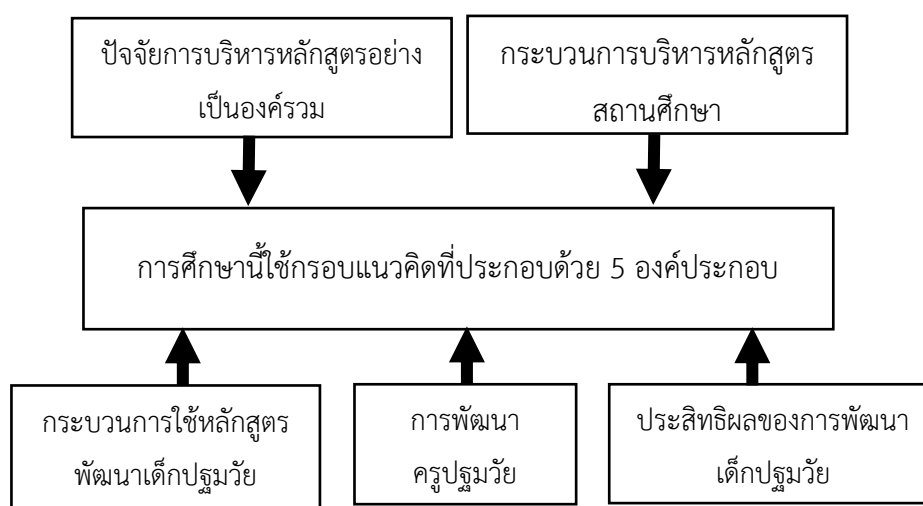
(1) ยังไม่มีแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในระดับเขตพื้นที่ที่มีความเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษา

(2) ยังขาดการสังเคราะห์ “กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการ” ที่ครอบคลุมทุกกระบวนการของการบริหารหลักสูตร ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการพัฒนาบุคลากร

(3) ไม่มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลเชิงกลยุทธ์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เชื่อมโยงการพัฒนาหลักสูตรกับผลลัพธ์ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา “แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย” ที่สามารถใช้ได้จริงในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมกับภาคปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับปฐมวัยได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการวิจัยหรือระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มุ่งพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัย 2 ขั้นตอนหลัก ซึ่งเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม (2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม (3) กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม (4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ (5) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม โดยใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรปฐมวัยในระดับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทจริง ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการ จำนวน 54 คน และครูปฐมวัย จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 162 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดและพื้นที่ตั้งของโรงเรียน จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 113 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 40 คน และครูปฐมวัย 73 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 6 ด้านของการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ 1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตร 2) กระบวนการบริหาร 3) การใช้หลักสูตร 4) ประสิทธิภาพของเด็ก 5) การติดตามผล และ 6) การพัฒนาครู แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (วรรณิ แกมเกตุ, 2555, น. 220-221) จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนอกตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วย Cronbach's Alpha Coefficient (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2552) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.906 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 2.1 ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดี การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ประสบผลสำเร็จในระดับสถานศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับการพัฒนาแนวทางการบริหารในระยะถัดไปได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม โดยอ้างอิงจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นทั้งจากเอกสารในขั้นที่ 1.1 และการสำรวจภาคสนามในขั้นที่ 1.2 ที่ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการสร้างต้นแบบแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเชิงลึกประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการจากโรงเรียนต้นแบบจำนวน 3 แห่ง ซึ่งผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ที่ชัดเจน ได้แก่

- (1) ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการศึกษาปฐมวัยระดับประเทศ
- (2) ผ่านการรับรองศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยคุณภาพ

และ (3) มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ รวมถึงการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนรอบด้าน การเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (2) ประเด็นการบริหารหลักสูตร 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยการบริหารหลักสูตร กระบวนการบริหารในสถานศึกษา การใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็ก ประสิทธิภาพของการพัฒนาเด็ก การติดตามผล และการพัฒนาครู และ (3) ข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มเติม เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (วรณิ แกมเกตุ, 2555, น. 220-221) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.67–1.00 จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.916 แสดงถึงระดับความเชื่อถือที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การถอดเทปการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบอุปนัย (Inductive Content Analysis) ร่วมกับการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญของแนวปฏิบัติที่ดีในบริบทของโรงเรียนต้นแบบแต่ละแห่ง ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ทำหน้าที่เป็น “ข้อมูลเชิงลึก” ที่เสริมความสมบูรณ์ให้แก่ข้อมูลจากระยะที่ 1 โดยผู้วิจัยได้นำมาประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเอกสารที่ได้จากขั้นที่ 1.1 และ 1.2 เพื่อยกร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรที่มีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบท และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมต่อไปในขั้นที่ 2.2

ขั้นที่ 2.2 การพัฒนาและตรวจสอบแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งแบ่งขั้นตอนย่อยเป็น 2 ระยะดังนี้ **ระยะที่ 1** การพัฒนาแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) อาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือนักวิชาการที่มีความรู้ด้านการบริหารหลักสูตรปฐมวัย จำนวน 3 คน (2) ผู้บริหารระดับนโยบายหรือผู้รับผิดชอบด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน และ (3) ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารหลักสูตรปฐมวัย จำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นที่ 1.1, 1.2 และ 2.1 มายกร่างแนวทางเบื้องต้น เพื่อนำเข้าสู่การประชุมสนทนากลุ่ม โดยใช้วาระการประชุมและแบบบันทึกการสนทนาเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล ครอบคลุม 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม (2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (3) การใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย (4) ประสิทธิภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัย (5) การติดตามผลการใช้หลักสูตร และ (6) การพัฒนาครูปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) **ระยะที่ 2** การตรวจสอบแนวทาง ผู้วิจัยนำแนวทางที่ได้จากระยะที่ 1 ไปตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยใช้การประเมินแบบฉันทามติ (Consensus) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเดิมทั้ง 9 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบ

ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การตีความตามแนวคิดของ Likert (1961) คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ถือว่าแนวทางนั้นมีความเหมาะสมในระดับมากขึ้นไปผลการวิเคราะห์จากระยะนี้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการสรุปและจัดทำ “แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดี” สำหรับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบหรือกรอบอ้างอิงในการพัฒนาโรงเรียนปฐมวัยอื่นต่อไป

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นองค์รวม

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม จากเอกสารงานวิจัยและแหล่งข้อมูลที่ได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปการสังเคราะห์ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม 2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม 3) กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม 4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม 5) กระบวนการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ 6) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 ฉบับ สามารถสรุปสังเคราะห์ประเด็นสำคัญได้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นองค์รวม

ลำดับ	การบริหารหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีใน โรงเรียนสังกัด สพป. เขต 1 ตาม แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่าง เป็นองค์รวม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็น องค์รวม	3.52	1.02	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด
2	กระบวนการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม	3.50	1.12	มาก	4.63	0.50	มากที่สุด
3	กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนา เด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม	3.40	1.13	ปานกลาง	4.64	0.50	มากที่สุด

ลำดับ	การบริหารหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีใน โรงเรียนสังกัด สพป. เขต 1 ตาม แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่าง เป็นองค์รวม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	ประสิทธิผลการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นองค์รวม	3.57	1.06	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
5	กระบวนการติดตามผลการใช้ หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นองค์รวม	3.46	1.08	ปานกลาง	4.52	0.58	มากที่สุด
6	กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อ ประสิทธิผลการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นองค์รวม	3.51	1.11	มาก	4.54	0.57	มากที่สุด
	รวม	3.49	1.03	ปานกลาง	4.59	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลปรากฏว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันเป็นแนวทางรายด้าน พบว่าแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสิทธิผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาได้แก่ แนวทางด้านปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ แนวทางด้านกระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$)

แสดงผลสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์เป็นแนวทางรายด้าน พบว่าแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวทางด้านปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาได้แก่ แนวทางด้านกระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ แนวทางด้านกระบวนการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

จากการเก็บรวบรวมผลข้อมูลโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีตามกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยที่ประกอบด้วย 6 ด้าน สามารถสังเคราะห์สรุปรายละเอียดได้ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) **การบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย** เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินการและการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม การบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการกำหนดนโยบาย การกำกับดูแล และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีต้องครอบคลุมการวางแผน การดำเนินการ การติดตามผล และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้หลักสูตรสามารถสนับสนุนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นองค์รวม การนำแนวทางเหล่านี้ไปใช้สามารถช่วยให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กในช่วงวัยนี้

2) **การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร** การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาและแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การเลือกเนื้อหาสาระ และการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อพัฒนาการเด็ก โดยอ้างอิงจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

3) **การดำเนินการจัดการเรียนรู้** การดำเนินการจัดการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้จริงในห้องเรียนโดยคำนึงถึงการ จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ และการประยุกต์ใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้ต้องสนับสนุนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นได้ตามวัย

4) **การติดตามและประเมินผล** การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบและวัดผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต พฤติกรรมเด็ก การประเมินพัฒนาการ และการสะท้อนผลการเรียนรู้จากครูและผู้ปกครอง ข้อมูลจากการประเมินสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) **การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง** การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารหลักสูตร โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการอบรมและพัฒนาด้านคุณลักษณะความรู้ทักษะการสอน การจัดการเรียนรู้ เจตคติ และด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสัมพันธชุมชน นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม จากผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 และ 2 โดยการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) การจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม และนำข้อมูลที่ได้มายกร่าง 5 แนวทาง มีรายละเอียด ดังนี้

1) **ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม** การบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิด การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย (1) **ผู้บริหาร**เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน โดยมี**คุณลักษณะ**ภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้นำทางการคิดและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนตามหลักการปรัชญาของการศึกษาปฐมวัยเพื่อมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ **ความรู้และทักษะ** ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมและสามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้ ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมี**เจตคติ**ที่ดีต่อการเป็นผู้นำที่ประสานความร่วมมือกับบุคลากรในองค์กรและพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (2) **ครูปฐมวัย** เป็นผู้นำหลักสูตรมาใช้โดยตรง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องมีองค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ **คุณลักษณะ** **ความรู้และทักษะ** และ**เจตคติ** เพื่อบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวมให้เกิดประสิทธิภาพแก่การพัฒนาเด็กปฐมวัย (3) **สื่อ/แหล่งเรียนรู้** การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้มีความสำคัญกับการสร้างและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น หนังสือนิทาน ของเล่นเสริมพัฒนาการ และอุปกรณ์ที่ช่วยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียนรู้ เติบโตอย่างสมดุล และพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในระดับต่อไป รวมถึง (4) **บรรยากาศ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม** บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และกระตุ้นการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนที่มีมุมกิจกรรมหลากหลายและปลอดภัยจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี รู้สึกมั่นใจ มีความสุข และพร้อมสำหรับการเติบโตในอนาคต

2) **กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม** มีกระบวนการ ดังนี้ (1) **การวิเคราะห์และกำหนดทิศทางหลักสูตร** ประกอบด้วย การศึกษานโยบายและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาปฐมวัยและนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด โดยพิจารณาความต้องการของเด็ก ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง **การวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา** เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของสถานศึกษา เช่น ทรัพยากร บุคลากร สภาพแวดล้อม และความต้องการของผู้ปกครองสำรวจแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย (2) **กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม** คือ การนำข้อมูลที่วิเคราะห์ในเบื้องต้นมาบูรณาการตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษา

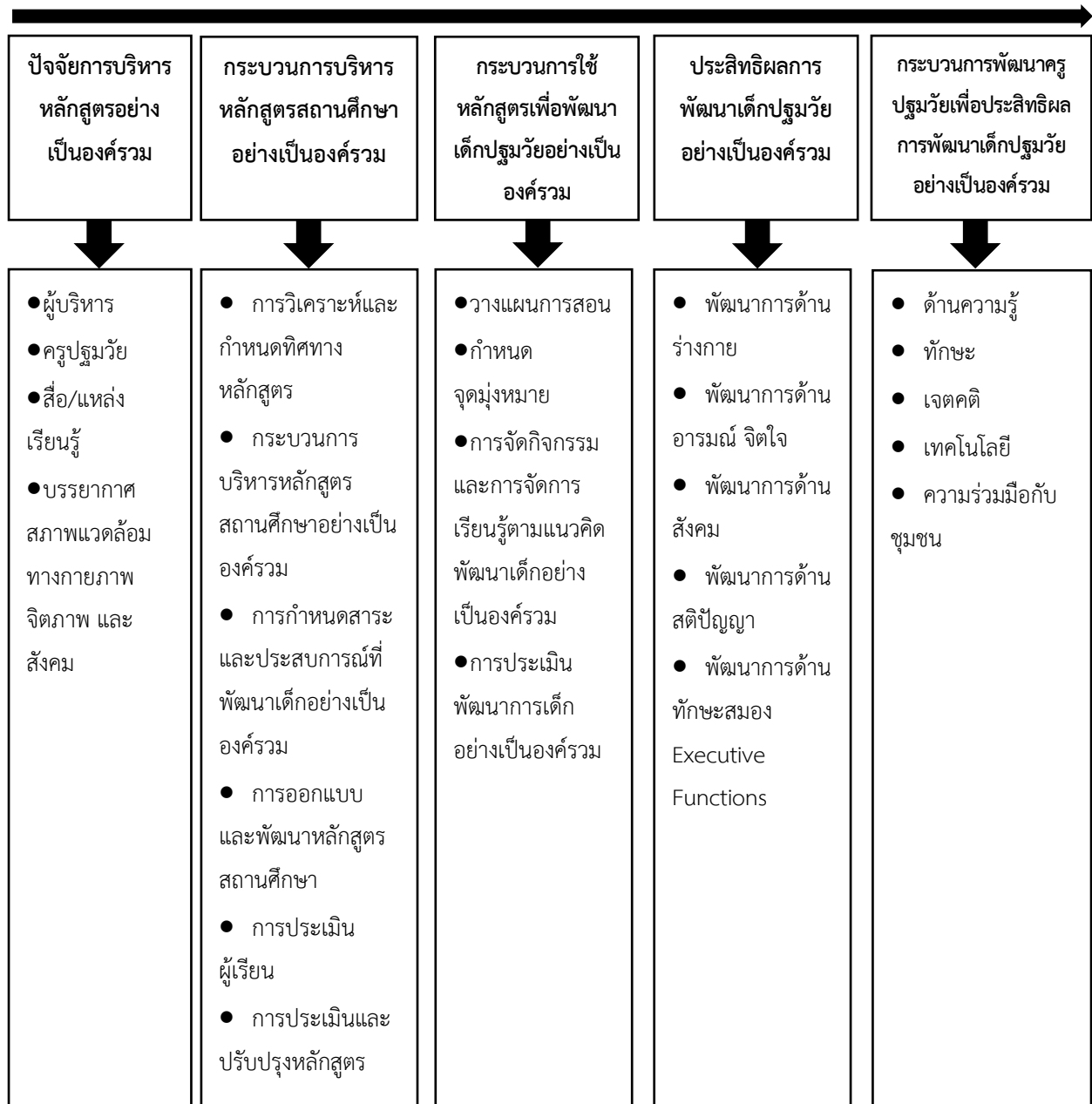
ปฐมวัยแกนกลาง และยึดหลักการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (3) การกำหนดสาระและประสบการณ์ที่พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (4) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย กำหนดโครงสร้างหลักสูตรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-based Learning) และประสบการณ์ตรง กำหนดสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมพัฒนาการ 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning และส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผสมผสานสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม (5) การประเมินผู้เรียน คือ การวางแผนกำหนดแนวทางการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม (6) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร คือ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ใช้การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรมเด็ก แบบประเมินพัฒนาการ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และการจัดทำสารสนเทศ คือ การจัดทำข้อมูลเพื่อเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการ มีการเติบโตอย่างไรบ้าง สามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญานำผลการประเมินมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่ม การปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การนำข้อมูลจากการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและพัฒนาหลักสูตร

3) กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม คือ การจัดการเรียนการสอนนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยขั้นตอน ดังนี้ (1) วางแผนการสอน (2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (3) การจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม และ (4) การประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-based Learning) การเรียนรู้แบบ Active Learning การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทักษะสมอง Executive Functions การเรียนรู้แบบ Montessori การเรียนรู้แบบ High Scope การเรียนรู้แบบ Waldorf การเรียนรู้แบบพหุปัญญา (Multiple Intelligences) และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน

4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเด็กในทุกมิติที่สอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง Executive Functions ซึ่งสามารถวัดได้จากพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญาอย่างสมดุล และความพร้อมของเด็กในการก้าวสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและการใช้ชีวิตในสังคม

5) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม คือ การส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง อบรมครูให้เข้าใจแนวทางการใช้หลักสูตรและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ อบรมและพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญและเครือข่ายสถานศึกษา สร้างความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ดังนั้นการพัฒนาครูปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องครอบคลุมทั้ง (1) ด้านความรู้

(2) ทักษะ (3) เจตคติ (4) เทคโนโลยี และ (5) ความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้ครูสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวมได้อย่างมีประสิทธิภาพจากผลการตรวจสอบแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับมากที่สุดทุกด้าน และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกด้าน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

ผลการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในภาพรวม เป็นรายด้าน พบว่า ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.84$, S.D = 0.37) รองลงมา คือ ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.77$, S.D = 0.42) และความถูกต้อง ($\bar{x} = 4.73$, S.D = 0.45) จึงสรุปได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้และอยู่ในระดับ มากที่สุดในทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม” พบว่า

1. แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม มีทั้งหมด 6 แนวทาง ดังนี้ 1) ปัจจัย การบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม 2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม 3) กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม 4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นองค์รวม 5) กระบวนการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ 6) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม

ซึ่งสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ ที่มีแนวทางปฏิบัติ ในสภาพปัจจุบันที่อยู่ในระดับมากจนถึงระดับน้อย 3 ด้านแรก (1) ด้านประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นองค์รวม (2) ด้านปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม และ (3) ด้านกระบวนการพัฒนาครู ปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหาร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางการ บริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ ที่มีแนวทางปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากจนถึงระดับน้อย 3 ด้านแรก (1) ด้านปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม (2) ด้านกระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็ก ปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม และ (3) ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม

2. แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม มีทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งสามารถสังเคราะห์จากแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีฯ ได้ทั้งหมด 5 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร 3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. สรุปแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมของผู้บริหารและครูปฐมวัย จากผลการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่ม และผลการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ มีทั้งหมด 5 แนวทาง ประกอบด้วย

1) ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ 1.1) ผู้บริหาร 1.2) ครูปฐมวัย 1.3) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 1.4) บรรยากาศ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม

2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ที่มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ 2.1) การวิเคราะห์และกำหนดทิศทางหลักสูตร 2.2) กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม 2.3) การกำหนดสาระและประสบการณ์ที่พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม 2.4) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2.5) การประเมินผู้เรียน และ 2.6) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

3) หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ 3.1) วางแผนการสอน 3.2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3.3) การจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม และ 3.4) การประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม

4) ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ 4.1) พัฒนาการด้านร่างกาย 4.2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ 4.3) พัฒนาการด้านสังคม 4.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา และ 4.5) พัฒนาการด้านทักษะสมอง Executive Functions

5) กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ 5.1) ด้านความรู้ 5.2) ทักษะ 5.3) เจตคติ 5.4) เทคโนโลยี และ 5.5) ความร่วมมือกับชุมชน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม พบว่า สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ “ประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม” ส่วนสภาพที่พึงประสงค์แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ “ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นองค์รวม” สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์การพัฒนาผู้เรียนกับกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การจะพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างสมดุลในทุกมิติ ทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ต้องอาศัยระบบการบริหารหลักสูตรที่มีองค์ประกอบรอบด้าน ทั้งการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Center on the Developing Child at Harvard University (2011) และณัฐภาส รัชตะกุล-อึ้ง (2565) ที่เสนอว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง โดยเน้นทักษะสมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องกับ Executive Functions ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการพหุปัญญา และปรับตามบริบทและศักยภาพของเด็ก นอกจากนี้ยังสนับสนุนแนวคิดของ Sylva et al. (2020) ที่เน้น

การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ครู สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ และครอบครัวซึ่งทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาเด็กไม่สามารถแยกขาดจากระบบการบริหารหลักสูตรที่ดียังไงก็ตาม ข้อมูลยังสะท้อนให้เห็น “ช่องว่างเชิงโครงสร้าง” ระหว่างแนวทางที่ควรจะเป็นกับข้อจำกัดในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการขาดกลไกการติดตามและสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นประเด็นวิพากษ์สำคัญที่ชี้ถึงความจำเป็นในการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ ยังพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในระดับรองลงมา คือ “กระบวนการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม” และ “กระบวนการติดตามผลการใช้หลักสูตร” ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของฉัตรวิไล สุรินทร์ขุมพู่ (2564) ที่เสนอว่าแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ดีควรให้ความสำคัญทั้งในเชิงนโยบาย ระบบการใช้หลักสูตร และการติดตามผลที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริง แนวโน้มนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แก้วสุชา และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2566) และ Pianta et al. (2019) ที่เน้นว่าหลักสูตรต้องเริ่มจากการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างชัดเจน จึงจะสามารถออกแบบกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาเด็กได้จริง ขณะเดียวกัน อรุมา ไมยวงศ์ (2564) และกาญจนา จันทระจำ (2564) ต่างเสนอว่าการบริหารหลักสูตรในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กควรให้ความสำคัญและบูรณาการกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการธรรมชาติของเด็ก โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางวิชาการและอารมณ์สังคม ข้อเสนอเชิงวิพากษ์จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถเน้นเพียงผลลัพธ์ปลายทางของเด็กได้ หากแต่ต้องวางโครงสร้างกระบวนการบริหารที่ครอบคลุมทั้งการออกแบบ การดำเนินการ และการติดตามผล รวมถึงต้องเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารและครูให้สามารถใช้หลักสูตรอย่างยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ ผลการวิจัยข้างต้นมีข้อเสนอเชิงนโยบายสำคัญควรจัดทำแนวทางหรือคู่มือการบริหารหลักสูตรที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัยและใช้เป็นเครื่องมือกลางในการพัฒนาครู สนับสนุน การมีส่วนร่วมของครอบครัว และส่งเสริมการประเมินผลในเชิงพัฒนาการ ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การกำกับติดตามของเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานในระดับสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนและยั่งยืน

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมสามารถสังเคราะห์สรุปรายละเอียดได้ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) **แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย** สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมุ่งพัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม โดยกระบวนการบริหารควรครอบคลุมการวางแผน การมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน การติดตามกำกับ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สอดคล้องกับมัทรี แก้วนิตย์ประเสริฐ (2563) ที่เสนอให้ใช้ข้อมูลพัฒนาการเด็กและบริบทชุมชนในการออกแบบหลักสูตร รวมถึง วรรณานันดาเขียน (2563) ที่เน้นบทบาทของครูในการนำหลักสูตรไปใช้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารที่ดีต้องสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในแนวคิดของหลักสูตร 2) **การวางแผนและพัฒนา**

หลักสูตร หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมวางแผน ออกแบบเนื้อหา และกำหนด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทเด็กและพื้นที่ กระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962) ที่เสนอการพัฒนาหลักสูตรจากระดับล่างขึ้นบน เพื่อให้หลักสูตรยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการ จริงของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานของ กิติชัย วงศ์ศิลปกุล และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2564) ที่เน้นการ บูรณาการหลักสูตรกับบริบทชุมชน ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การวางแผนหลักสูตรที่ดีต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างเป็นระบบ

3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จะเน้นกิจกรรมที่บูรณาการผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย ใช้สื่อและ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อพัฒนาการเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมโยคะส่งเสริม ความสามารถทางพหุปัญญา ช่วยฝึกการควบคุมกล้ามเนื้อ การทรงตัว และความคล่องแคล่วทางกายเด็กได้ฝึก ใช้ร่างกายในการเคลื่อนไหวท่าทางต่าง ๆ สอดคล้องกับงานของกองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ (2564), จุติกาญจน์ สังข์ยิ้ม (2565) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ยังมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ระหว่างเขตเมืองและชนบท ซึ่งเป็น ประเด็นที่ต้องพิจารณาในเชิงนโยบายเพื่อให้การดำเนินการเรียนรู้มีความเท่าเทียมมากขึ้น

4) การติดตามและ ประเมินผล สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีใช้การประเมินพัฒนาการเด็กที่หลากหลายและต่อเนื่อง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และการประเมินเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลไปใช้พัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Miller and White (2021) และ Johnson and Kim (2020) ที่เสนอให้ บูรณาการการประเมินอย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การประเมินที่มี ประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และเทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้นำมาใช้ อย่างครอบคลุมในทุกโรงเรียน และ

5) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาครูและผู้บริหารเป็น องค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนหลักสูตร โดยการจัดอบรมในรูปแบบ Active Learning การสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งสะท้อนจากผลงานวิจัยของสมศรี แก้วมณี (2565), วิชัย พัฒนพงศ์ (2566) และ Johnson and Lee (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มี วิสัยทัศน์สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาบุคลากร ในเชิงลึกยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและแรงจูงใจ ซึ่งควรมีการส่งเสริมในเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้และ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการประเมินผล ต้องมีระบบที่ ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความหลากหลายของเด็กและชุมชน ทั้งนี้งานวิจัยที่อ้างอิงในช่วง 5 ปีหลัง สนับสนุน แนวคิดเชิงองค์รวมและความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับสถานศึกษาอย่างไรก็ตาม ยังมีข้อท ายด้านการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และประเมินผล ซึ่งควรได้รับการพัฒนาในระดับเชิงระบบและเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยไทยให้ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้ประโยชน์

1. เนื่องจากสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเด็กในทุกมิติที่สอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง Executive Functions ซึ่งสามารถวัดได้จาก พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย, อารมณ์-จิตใจ, สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล ทั้งนี้เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับลักษณะของสภาพแวดล้อมท้องถิ่นและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ใกล้ตัวจนสามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ที่มีประสิทธิภาพตามช่วงวัยของเด็กได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าประสิทธิผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีรูปแบบของการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาบนพื้นฐานแนวคิดการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับลักษณะของสภาพแวดล้อมท้องถิ่นตามความต้องการและความสามารถของเด็กอย่างหลากหลาย

2. หากมีการพัฒนาการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ควรมีการสำรวจรูปแบบการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดอื่น ๆ ในเด็กปฐมวัยกลุ่มเดิม สังกัดเดิม เพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงหรือผลจากการเพิ่มตัวแปรว่ามีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือไม่

3. ผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในทุกมิติที่สอดคล้องกับพัฒนาการด้านทักษะสมอง Executive Functions ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยหรือรูปแบบการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งสร้างรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. แนวทางการบริหารหลักสูตรปฐมวัยเชิงองค์รวมที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้มีคุณค่าเชิงการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชาการศึกษา เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่ออกแบบแนวทางอย่างเป็นระบบในลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อเสริมความชัดเจนและเพิ่มคุณค่าทางวิชาการ ผู้วิจัยควรสรุปข้อค้นพบที่เป็นนวัตกรรม พร้อมทั้งชี้ให้เห็นความแตกต่างจากองค์ความรู้เดิมอย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้และยกระดับความเข้าใจด้านการบริหารหลักสูตรปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยต้องให้การสนับสนุนประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันถึงนโยบาย และรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย

แบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการกระจายอำนาจสู่ผู้ปฏิบัติเพื่อให้การทำงานคล่องตัวมากขึ้น และเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมในการรับรู้ ร่วมเสนอปัญหา และประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตร ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติเพื่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่ดีมากขึ้น

2. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำแนวทางการบริหาร โดยการนำผลจากการวิจัยไปกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน และวิธีการบริหาร เพื่อให้ทิศทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การเผยแพร่แนวทางการบริหารหลักสูตรปฐมวัยเชิงองค์รวมที่พัฒนาขึ้น ควรมุ่งเน้นการนำเสนอในลักษณะที่สะท้อนคุณค่าเชิงองค์ความรู้ใหม่อย่างชัดเจน โดยควรมีการสรุปข้อค้นพบที่เป็นนวัตกรรม ชี้ให้เห็นความแตกต่างจากองค์ความรู้เดิม และอธิบายอย่างเป็นระบบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ และยกระดับความเข้าใจด้านการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับและต่อยอดทางวิชาการในระดับที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารงาน ในด้านบริหารงานบุคคล หรือด้านบริหารงานทั่วไป
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นเฉพาะบริบทตามขนาดของโรงเรียน เพราะโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีข้อจำกัดหลายอย่างทั้งจำนวนครู งบประมาณ สื่ออุปกรณ์ รวมไปถึงอาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอบที่เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแกนกลางได้อย่างเต็มที่
3. ควรหาค่า PNI ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ. (2564). การส่งเสริมกิจกรรมทางกายสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย: กรณีศึกษา 5 ภูมิภาค. *วารสารสาธารณสุข*, 5(2), 45–60.
- กาญจนา จันทระประจำ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 อำเภอเมืองตาก. *วารสารการศึกษาทบทวน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(3), 74–85.
- กิตติชัย วงศ์ศิลปกุล และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2564). การบริหารจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 5(3), 749–763.

- เกียรติสุตา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์ครองช้างพรินต์.
- ขวัญหญิง ศรีบ้านคลอง และนิคม นาคอ้าย. (2566). การศึกษาการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(4), 393–407.
- จุติกาญจน์ สังข์ขี้ม. (2565). การศึกษาพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมโยคะ. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 15(2), 85–98.
- ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู่. (2564). *รูปแบบการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. คลังสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยนเรศวร.
<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/3379>
- ณัฐภาส รัชตะกุลธำรง. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดทักษะการดูแลตนเองของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังสารสนเทศดิจิทัล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/6376/>
- ทิตนา แหมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 25). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทรี แก้วยนต์ประเสริฐ. (2563). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. *วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิตบัวบัณฑิต*, 20(4), 23–34.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณานัน นันดาเขียน. (2563). *การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. คลังสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1279/1/gs591150011.pdf>
- วิชัย พัฒนพงศ์. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูปฐมวัย. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(2), 75–90.
- สมศรี แก้วมณี. (2565). การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารการศึกษาไทย*, 12(1), 45–60.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563*. สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด. <https://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1540>
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ของสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จังหวัดเลย*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย. <https://www.loeipeo.go.th/webnew/2025/05/29/>
- สุกัญญา แก้วสุชา และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2566). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยตาม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ของกลุ่มโรงเรียนช่องลมสุขสันต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *วารสารสันติศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราช วิทยาลัย*, 11(3), 888–902.
- อรอุมา ไมยวงศ์. (2564). *ปัจจัยด้านการบริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร]*. คลังสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021113062421229134_fulltext.pdf
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2011). *Building the brain's "air traffic control" system: How early experiences shape the development of executive function*. Harvard University.
- Johnson, R., & Kim, L. (2020). Evaluating early childhood education curricula: Global approaches and local adaptations. *International Journal of Curriculum Development*, 27(1), 150–165.
- Johnson, R., & Lee, M. (2022). Strengthening instructional leadership in early childhood education centers. *Journal of Educational Leadership*, 35(2), 180–195.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.
- Miller, T., & White, S. (2021). Tracking and assessing early childhood development in preschool settings. *Journal of Early Childhood Studies*, 30(2), 220–238.
- Murungi, C. G. (2021). Children's safety and security in non-formal pre-primary schools: The intervention measures. *Journal of Education and Learning*, 10(4), 505–510.
- OECD. (2020). *Curriculum (re)design: A series of thematic reports from the OECD Education 2030 project*. OECD Publishing.

<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/2-1-curriculum-design/brochure-thematic-reports-on-curriculum-redesign.pdf>

Pianta, R. C., Barnett, W. S., Burchinal, M., & Thornburg, K. R. (2019). The effects of preschool education: What we know, how public policy is or is not aligned with the evidence base, and what we need to know. *Psychological Science in the Public Interest*, 20(2), 49–88.

https://www.researchgate.net/publication/273593015_The_Effects_of_Preschool_Education_What_We_Know_How_Public_Policy_Is_or_Is_Not_Aligned_With_the_Evidence_Base_and_What_We_Need_to_Know

Raikes, A. (2021). Measuring quality of preprimary education in Sub-Saharan Africa: Evaluation of the Measuring Early Learning Environments Scale. *Early Childhood Research Quarterly*, 54, 256–270.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2020). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academies Press.

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2020). *Early childhood matters: Evidence from the Effective Pre-school and Primary Education project*. Routledge.

Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt Brace World.

UNICEF. (2021). *The State of the World's Children 2021: On my mind – Promoting, protecting, and caring for children's mental health*. United Nations Children's Fund.